

Rondetafelgesprek initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van de Embryowet i.v.m. de afschaffing van het tijdelijk verbod op het doen ontstaan van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek.

Den Haag, 9 april 2025

Position paper

Deze notitie gaat (in gewijzigde volgorde) in op de vragen voorgelegd in blok 2.

1. Hoe kijken de sprekers naar de balans tussen de beschermwaardigheid van het ongeboren leven en de totstandkoming van embryo's met een ander doeleinde dan zwangerschap?

Volgens de dominante opvatting heeft het embryo een slechts relatieve beschermwaardigheid, waardoor een balansredenering wat betreft het instrumenteel gebruik ervan mogelijk wordt.

Er is geen doorslaggevend ethisch verschil tussen het gebruik van restembryo's in wetenschappelijk onderzoek en het doen ontstaan van embryo's speciaal voor onderzoek. Niet alleen hebben embryo's, of het nu gaat om restembryo's of niet, dezelfde morele status, bovendien worden ze in beide gevallen instrumenteel gebruikt. Wie met een beroep op de relatieve beschermwaardigheid van embryo's het beschikbaar komen van restembryo's in het kader van IVF en onderzoek ermee aanvaardt, kan de status van het embryo moeilijk inzetten tegen het doen ontstaan ervan voor (streng gereguleerd) onderzoek. Een verbod van dit laatste is bovendien problematisch omdat dit onvoldoende recht doet aan het belang van onderzoek (zie aanstonds).

Zowel het risico van een hellend vlak als de risico's van een hormoonbehandeling voor (kandidaat-)eiceldonoren vragen om regulering, niet om een verbod. Het gebruik van eerder 'voor eigen gebruik' ingevroren restecellen kan dit risico voor eiceldonoren omzeilen.

2. Welke medische ethische aspecten zijn er t.a.v. het onderliggend voorstel?

De Embryowet zoekt een balans tussen de morele waarde van embryo's en het belang van onderzoek. Het belangrijkste voordeel van het opheffen van het tijdelijke verbod is

dat het daardoor ook in Nederland mogelijk wordt adequaat preklinisch onderzoek te doen naar de effectiviteit en veiligheid van nieuwe reproductieve technieken. Dit maakt een einde aan de situatie dat pre-implantatie embryo's beter worden beschermd dan patiënten en toekomstige kinderen – en draagt daarmee bij aan de versteviging van de balans.

3. Hoe kijken de sprekers aan tegen het doen ontstaan van embryoachtige structuren of pluripotente stamcellen ten behoeve van vruchtbaarheidsonderzoek?

Al zijn embryoachtige structuren – embryomodellen – van belang voor allerlei vormen van onderzoek, waaronder vruchtbaarheidsonderzoek, onderzoek met embryomodellen kan onderzoek met 'natuurlijke' embryo's niet integraal vervangen. Nadere discussie is nodig over de vraag of 'geïntegreerde' embryomodellen onder de Embryowet moeten worden gebracht zolang niet aannemelijk is gemaakt dat zij het vermogen hebben zich te ontwikkelen tot mens.

Onderzoek met pluripotente stamcellen gericht op het maken van 'stem cell derived gametes' kan van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van de voortplantingsgeneeskunde. Ook dit vergt echter preklinisch onderzoek met daartoe tot ontstaan gebrachte (menselijke) embryo's.